

RIIGIKOHUS

Avaldatud veebilehel *Riigikohus* (<https://www.riigikohus.ee>)

[Avaleht](#) > Riigikohus: kohalik omavalitsus peab tagama kohustuslike sotsiaalteenuste osutamise kõikidele omavalitsuse tegelikest elanikest abivajajatele

Riigikohus: kohalik omavalitsus peab tagama kohustuslike sotsiaalteenuste osutamise kõikidele omavalitsuse tegelikest elanikest abivajajatele

9. Detsember 2019

Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium selgitas õiguskantsleri Narva linna sotsiaalteenuseid puudutavat taotlust lahendades, et kohalik omavalitsus peab arvestama inimeste põhiõigusi ning täitma sellele seadusega pandud kohustust tagada sotsiaalteenuste osutamine. Sealjuures tuleb vajalik sotsiaalabi tagada seaduses ette nähtud ulatuses.

Riigikohtule esitatud taotluses palus õiguskantsler tunnistada põhiseadusvastaseks ja kehtetuks kümne Narva linnas sotsiaalteenuste osutamist reguleeriva määruse sätted ja ühe õigustloova akti andmata jätmise. Õiguskantsleri hinnangul ei olnud Narva linn reguleerinud kohustuslikke sotsiaalteenuseid viisil, nagu sotsiaalhoolekande seadus ette näeb. Keelu tõttu astuda üle taotluse piiridest ei tegelenud Riigikohus küsimusega, kas Narva linna määruste aluseks olev sotsiaalhoolekande seadus on kooskõlas põhiseadusega. Sealhulgas ei hinnanud Riigikohus, kas seaduses sätestatu tagab abivajajatele piisava abi ning kas riik on taganud kohalikele omavalitsustele piisava rahastuse sotsiaalteenuste osutamiseks.

Riigikohus rõhutas otsuses, et sotsiaalhoolekandelise abi saamiseks on vajalik, et abi taotleja rahvastikuregistri järgne elukoht oleks selles omavalitsuses, kus ta abi taotleb. Inimesel endal on seadusest tulenev kohustus tagada oma registrisse kantud elukoha andmete õigsus ning omavalitsusel on kohustus osutada sotsiaalteenust üksnes neile registrisse kantud elanikele, kes ka tegelikult selle omavalitsuse territooriumil elavad. Õiged andmed rahvastikuregistris on olulised kogu avalikule võimule, sealhulgas omavalitsustele, et need saaksid sotsiaalteenuste osutamist paremini planeerida ja ka vajaduspõhiselt tagada.

Samuti selgitas kolleegium, et kuigi kohalikul omavalitsusel on õigus täpsustada sotsiaalhoolekande seaduses sätestatud üldreegleid, ei tohi omavalitsus minna vastuollu seadusega. Nii ei või omavalitsus kehtestada teenuse saamise õigusele tingimusi, mis välistavad abi andmise neile inimestele, kellele seadus kohustab abi osutama, või anda abi seaduses sätestatust vähem.

Omavalitsus peab sotsiaalabi tagamisel lähtuma esmajoones inimese tegelikust abivajadusest. Näiteks sotsiaaltranspordi korraldamise kohustuse täitmiseks ei saa omavalitsus piirduda sellega, et maksab tagantjärele raha transpordikulude katmiseks, vaid peab looma tingimused selleks, et puudega inimesel oleks tema puude eripäradele sobiv transpordivõimalus. Omavalitsus ei pea sotsiaaltransporditeenust osutama ise, kuid peab tagama selle teenuse kättesaadavuse.

Sarnaselt peab omavalitsus lähtuma inimese täpsest abivajadusest koduteenuse osutamisel, kus näiteks abi kütmisel ei saa olla tagatud vaid tööpäevadel. Kuna talvisel ajal võib olla vajalik kütta eluruumi iga päev,

peab abi kütmisel olema tagatud ka nädalavahetustel. Eluruumi tagamisel tuleb aga omavalitsusel arvestada vajadusega majutada ka abivajaja perekonnaliikmeid. Seejuures ei tohi perekonna mõistet käsitada kitsamalt, kui seda nõuab põhiseadus.

Seadus ei luba omavalitsusel seada sotsiaalabi osutamist sõltuvusse seadusjärgsete ülalpidajate olemasolust või nende maksevõimest. Sotsiaalkaitsesüsteemi üheks osaks on küll inimese ja tema perekonna omavastutus, ent ükski seadus ei pane perekonnale kohustust anda täisealisele pereliikmele isiklikku hooldust ega hoolitseda abivajaja eest kohaliku omavalitsuse asemel. Põhiseaduses sätestatud kohustus hoolitseda abivajava lähedase eest ei ole kõikehõlmav ning sotsiaalteenuste (nt koduteenus, tugiisikuteenus, transporditeenus jt) tagamise kohustus on siiski kohalikul omavalitsusel. Kohalik omavalitsus võib abivajaja ja tema pereliikmete majanduslikku olukorda arvestada osutatud teenuse eest võetava tasu suuruse arvestamisel, ent ei või seda seada tingimuseks vajaliku sotsiaalteenuse saamiseks. Seetõttu ei või näiteks hooldekodu kohta anda eelisjärjekorras inimesele, kel puuduvad seadusjärgsed ülalpidajad – hooldekodu järjekorras ootavad inimesed on seaduse silmis sarnases olukorras ning neid ei tohi kohelda ebavõrdselt.

Sõltumata sellest, kes sotsiaalhoolekande ülesannet täidab, vastutab sotsiaalsete põhiõiguste tagamise eest lõppkokkuvõttes seadusandlik võim. See tähendab, et sotsiaalhoolekandelise abi osutamiseks peab seaduses olema asjakohane regulatsioon, ülesande täitmiseks peab seadusandja tagama piisava rahastuse, ülesande täitmise üle tuleb teha järelevalvet ning õigustatud isikule peab olema tagatud tõhus võimalus oma õiguste kaitsmiseks. Riik ei saa lasta tekkida olukorral, kus esmatähtsate avalike teenuste kättesaadavus sõltub ulatuslikult sellest, milline on isiku elu- või asukohajärgse omavalitsusüksuse suutlikkus.

[OTSUS](#) [1]

Susann Kivi
Riigikohtu pressiesindaja
+372 5333 9846
susann [dot] kivi@riigikohus [dot] ee

Allikas URL: <https://www.riigikohus.ee/et/uudiste-arhiiv/riigikohus-kohalik-omavalitsus-peab-tagama-kohustuslike-sotsiaalteenuste-osutamise>

Lingid

[1] <https://www.riigikohus.ee/et/lahendid/?asjaNr=5-18-7/8>